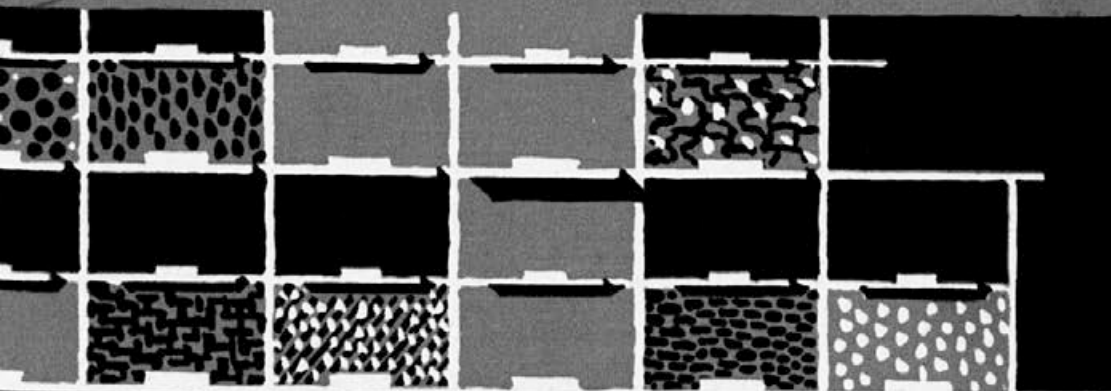

SLOVENSKI ČEBELAR

1961

LXIII – ŠT. 12

VSEBINA

Vlado Rojec: Štirje jubilanti	273
Stane Mihelič: Ob stoletnici rojstva Ivana Jurančiča	279
Franc Guna: Naši ulnjaki (Nadaljevanje in konec)	281
Bogo Teply: Razstava poslikanih panjskih končnic v Mariboru	285

OSMRTNICE

Miroslav Furek, Rajko Augustinčič, Lovrenc Znidaršič	285
--	-----

NASA ORGANIZACIJA

Kako napreduje zdravstveno zavarovanje čebel	289
Redek jubilej	290

PANJSKA KONČNICA KOT UVODNA VINJETA

Zena pod moškim bičem

NA OVITKU

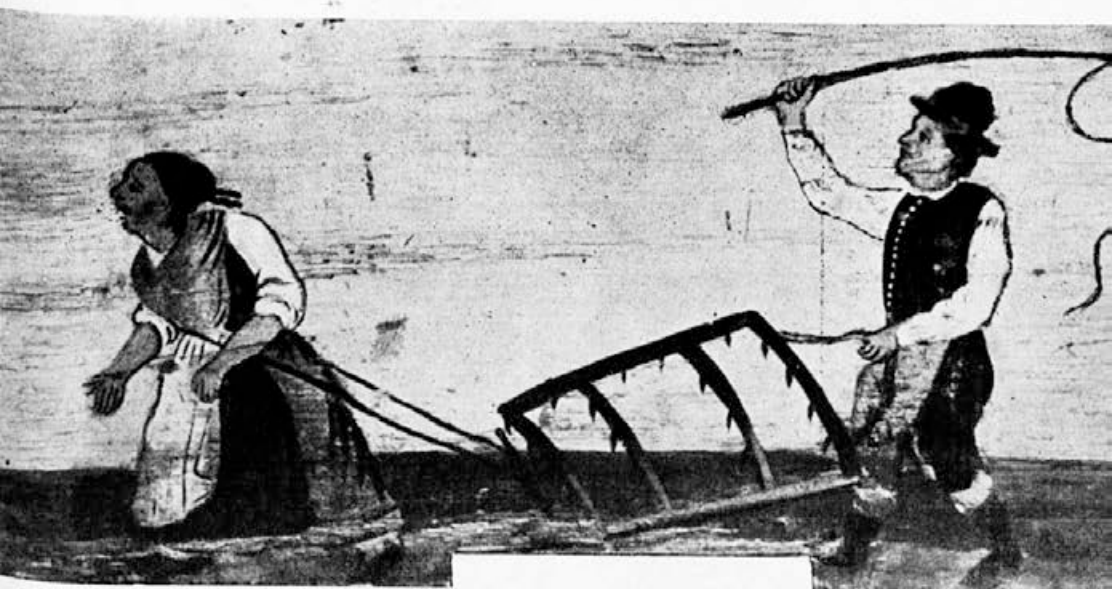
Poročilo opazovalnic za mesec oktober. Praznovanje »Dneva čebele« v Jarenini. Kakšna bo letošnja zima. Zveza ima na zalogi. Čebelarji. Čebelarsko društvo Ilirska Bistrica

PRILOGA

Anketni list

List izhaja vsakega 24. v mesecu. Clani, ki plačajo letno članarino 780 din, ga prejemaajo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelariskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 30, tiska Triglavska tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik: Vlado Rojec. Letna naročnina za nečlane 900 din, za inozemstvo 1200 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 100 din, na 16 straneh 50 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. Isto velja za naročnino. Številka čekovnega računa pri Komunalni banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta

600-14/3-1077

ŠTIRJE JUBILANTI

VLADO ROJEC

V zadnjih mescih tega leta so praznovali 75-letnico svojega rojstva štirje znanstveniki, ki so pretežni del svojega življenja posvetili raziskovanju čebel. To so Armbruster, Borchert, Frisch in Morgenthaler. Prvi živi sedaj v Zahodni Nemčiji, drugi v Demokratični nemški republiki, tretji v Avstriji, a četrti v Švici. Njih imena so našim bralcem prav gotovo znana, saj jih je Slovenski čebelar v tej ali oni zvezi nešteto krat omenjal. Za naše starejše čebelarje pa so to zelo zvaneča imena. Številni članki in knjige, ki so jih imenovani napisali, so jim še danes najpriljubljenejše berilo, ob izidu pa so imeli zanje vsakokrat prizvok novega doživetja. Zato je prav, da se jih ob tako pomembnem jubileju spomnimo vsaj z nekaj besedami.

Dr. Karl v. Frisch je bil rojen 20. novembra 1886 v ugledni in dokaj imoviti dunajski družini. Njegov oče je bil zdravnik in univerzitetni profesor, njegov ded pa vojaški generalštabni zdravnik. Mati je bila hčerka dr. Franca Exnerja, profesorja filozofije na univerzi v Pragi. Tudi vsi štirje materini bratje so dosegli univerzitetno kariero. Med njimi se je posebno odlikoval Sigmund, znani dunajski fiziolog.

Karl je bil najmlajši sin v družini. Po želji očeta naj bi se prav tako kot on posvetil zdravniškemu poklicu. Res je dve leti študiral medicino, po odlično opravljenem rigorozu pa je največ pod vplivom strica Sigmunda presedlal na zoologijo. Svoje študije je dokončal na Münchenski univerzi, disertiral pa na Dunaju. Po doktorskem izpitu se je vrnil v München, kjer je prevzel službo asistenta na zoološkem inštitutu. Njegov predstojnik je bil

Richard v. Hertwig, priznana osebnost na področju eksperimentalne zoologije, njegovi tovariši pa Goldschmidt, Doflein, Buchner in Koehler, sami kasnejši znameniti naravoslovci.

Prvo svetovno vojno je Frisch prebil na Dunaju kot uslužbenec vojaškega lazareta Rudolfinum, v katerem je bil primarij njegov brat Otto. Tu je vodil bakteriološki laboratorij ter predaval medicinskim sestram o osnovah bakteriologije in anatomije. Med medicinskimi sestrami je našel tudi svojo kasnejšo zakonsko družico. Z njo se je poročil proti koncu vojne.

Na levi: Dr. Karl v. Frisch. — Na desni: Dr. Otto Morgenthaler

Po končani vojni sta se odpravila zakonca v München. Frisch je postal redni profesor na tamkajšnjem vseučilišču in je kot tak prevzel predavanja iz primerjalne fiziologije. Nato je nekaj let predaval še na univerzah v Rostocku in Breslau, po upokojitvi nekdanjega univerzitetnega predstojnika Hertwiga pa je zasedel njegovo mesto na zoološkem inštitutu. Tako se je ponovno znašel v Münchenu in tam tudi ostal z izjemo štirih povojnih let, ko je predaval na graški univerzi, vse do lastne upokojitve. Sedaj prebije večino svojega prostega časa v Brunwinklu na Solnograškem.

Že kot študent na univerzi se je Frisch ukvarjal z barvnimi spremembami rib glede na njih okolico. Pozneje je pri ribah preiskoval tudi čut za barve. Pobudo za te preiskave mu je dal oftalmolog in direktor münchenske očne klinike C. v. Hess. Ta je prišel po obsežnih poizkusih z raznimi živalmi do prepričanja, da so ribe in vsi nevretenčarji za barve popolnoma slepi. Frischevi poizkusi z ribami, pri katerih je uporabljal tako imenovano dresurno

metodo, pa tega niso potrdili. Med njim in Hessom se je vnela ostra polemika, ki pa je izzvenela nekako v prazno. Šele mnogo kasneje je dala znanost Frischu prav.

V Brunwinklu ob Wolfgangskem jezeru na Solnograškem je Frischeva mati kupila po poroki star mlin, čez leta pa prikupila še nekaj manjših stavb in jih preuredila v letoviščne hišice. Semkaj je potem hodila vsako leto vsa Frischeva družina in njih sorodstvo na počitnice. Tukaj je v počitnicah leta 1912 pričel mladi asistent Frisch s svojimi prvimi poizkusi, da

Na levi: Dr. Ludvig Armbruster. — Na desni: Dr. Alfred Borchert

preišče čut za barve še pri čebelah. Uporabljal je pri tem enako metodo kot pri ribah. Da bi zbral čim obsežnejše dokazno gradivo, je vpregel v svoja raziskovanja vso počitniško kolonijo: brate, sestrčne, bratrance, strice in celo slučajne goste. Tudi ti poizkusi so pokazali, da se je Hess motil. Čebele so slepe samo za rdečo barvo, medtem ko druge kolikor toliko dobro ločijo med sabo. Pozneje se je izkazalo, da vidijo celo eno barvo več kot človek, to je ultravijoličasto.

S svojimi ugotovitvami o barvnem čutu čebel je pred širšo javnostjo Frisch prvič nastopil leta 1914 na zborovanju Nemške zoološke družbe v Freiburgu. Za zaveznice si je izbral pri tem nastopu čebele same in te ga niso pustile na cedilu. Dresiral jih je na modro barvo in, ko je lego modrega papirja med šahovnično razporejenimi drugimi papirji v različnih sivih odtenkih spreminjal, so vedno sedale samo na modri papir. Še več! Eden izmed njegovih zagriženih nasprotnikov je imel kravato prav take modre barve,

na kakršno so bile čebele dresirane. Ko je z vso gorečnostjo zagovarjal Hessov nauk o barvni slepoti žuželk, je zaplesala okrog njegovega nosa čebela, sedla na njegovo modro kravato in mu na mah zaprla usta.

Od tedaj naprej so postale čebele za Frischa najljubši raziskovalni predmet. Deloma sam, deloma s svojimi učenci je preveril njih vonj in okus, čut za razne oblike predmetov, čut za čas, orientacijske zmožnosti itd. Najbolj čudovito pa je njegovo odkritje čebelje govorice in zaznavanja polarizirane svetlobe. Če najde kaka čebela na svojem izvidniškem poletu dobro medečo rastlino, o tem takoj obvesti svoje tovarišice v panju. Alarmira jih s posebnimi plesi na satu, s katerimi jim natančno dopove, v kateri smeri in kako daleč morajo leteti, da bodo prišle do medicinske ali cvetnega prahu. Predaleč bi zašli, če bi hoteli o vseh teh Frischevih odkritjih nadrobno govoriti. Sam je poizkuse, s katerimi je pojasnil mnoge skrivnosti čebelje družine, na lahko umljiv in prepričljiv način popisal v svoji knjigi »Aus dem Leben der Bienen« (Iz življenja čebel) in tam si jih lahko vsakdo pobliže ogleda. Branje te knjige je za vsakega čebelarja pravi užitek, kajti Frisch ni samo velik znanstvenik, temveč tudi sijajen pisatelj.

Samo po sebi je umevno, da je Frisch napisal poleg daljših in krajših razprav v znanstvenih revijah še več drugih knjig. Posebej naj omenimo njegovo splošno biologijo *Du und das Leben* (Ti in življenje), *Duftgelenkte Bienen im Dienste der Landwirtschaft und Imkerei* (Z vonjem usmerjene čebele v službi kmetijstva in čebelarstva), *Erinnerungen eines Biologen* (Spomini biologa) in najnovejšo *Sprache und Orientierung der Bienen* (Govorica in orientacija čebel). V angleščini so izšla njegova predavanja, ki jih je imel spomladi leta 1949 na treh univerzah v Združenih državah Amerike, pod naslovom *Bees, their Vision, chemical Senses and Language* (Čebele, njih vid, kemični čuti in govorica). Najbrž ni treba poudarjati, da so tudi ta dela naravnost poslastica za vsakega ljubitelja čebel.

Dr. Ludvig Armbruster je dopolnil 75. leto svojega življenja 7. septembra leta 1961. Rodil se je v Markdorfu blizu Bodenskega jezera kot sin poštnega uslužbenca. Po gimnazijski maturi v Freiburgu se je odločil za študij teologije, pozneje pa je razširil svoje znanje še s poslušanjem predavanj iz matematike in naravoslovja na univerzah v Freiburgu in Münchenu. Leta 1915 je pod vodstvom profesorja Dofleina dosegel v Freiburgu doktorski naslov iz naravoslovja z delom »*Chromosomenverhältnisse bei der Spermatogenese solitären Apiden*« (Kromosomski odnosi pri spermatogenezi čebel samotark). Delo je zbudilo pozornost znanega tedanjega genetika profesorja Bauerja. Ta mu je ponudil na inštitutu za raziskovanje dednosti v Berlinu mesto asistenta. Pri Bauerju je ostal Armbruster do leta 1919, ko je bil imenovan za znanstvenega sodelavca iz biologije na »Inštitutu cesarja Wilhelma«. Kmalu se je habilitiral kot privatni docent na poljedelski visoki šoli v Dahlemu pri Berlinu. Pozneje je bil na tej šoli redni profesor, nazadnje pa direktor inštituta za čebelarstvo. Leta 1934 ga je fašistična vlada prisilno upokojila. Prav v tej dobi je zaradi borne pokojnine zelo razširil svoje čebelarstvo. Stanoval je še nadalje v Berlinu, toda, ko so postajali bombni napadi med drugo svetovno vojno na to mesto čedalje bolj siloviti, se je preselil v Lindau ob Bodenskem jezeru, kjer živi še danes.

Široka znanstvena podlaga, ki si jo je pridobil Armbruster v letih svojega študija, mu je omogočila aktivno poseganje v vsa možna področja izredno razvejane čebelarске znanosti. Zavedal pa se je, da ta znanost ne more biti sama sebi namen, temveč da mora biti kar najtesneje povezana s prakso. Zato najdemo v večini njegovih knjig in razprav vedno kaj takega, kar je važno za praktično udejstvovanje. To kažejo že naslovi nekaterih njegovih del: Bienenzüchtungskunde (Veda o čebelji vzreji), Zucht auf Leistung (Vzreja glede na večjo zmogljivost), Bienenzucht- ob und wie (Ali naj čebelarim in kako), Imkereibetriebsformen (Obratovalne oblike v čebelarstvu), Der Wärmehaushalt im Bienenstock (Gospodarjenje s toploto v panju) itd. Nadaljnja vrsta njegovih knjig, kot n. pr. Der Bienenstand als völkerkundliches Denkmal (Čebelnjak kot narodopisni spomenik) ali Die alte Bienenzucht der Alpen (Staro čebelarstvo v Alpah) obravnava čebelarjenje, predvsem pa čebelnjake in panje s stališča etnologije in zgodovinskega razvoja. Zlasti v te knjige je vložena veliko truda. Preden jih je Armbruster napisal, je prepotoval razne dele Evrope in Prednje Azije ter prebrskal z izredno natančnostjo neštete zgodovinske vire. Poudariti pa je treba, da je tudi v teh knjigah še posebej poudčrtano vse tisto, kar je za sodobno čebelarско prakso važno in poučno.

Razen s pisanjem knjig in razprav, ki bi nam vzele preveč prostora, če bi jih hoteli samo z naslovi navesti, pa si je pridobil Armbruster naravnost neprecenljive zasluge z izdajanjem Archiva für Bienenkunde (Arhiv za čebeloslovje), dolgo časa edinim strogo znanstvenim čebelarskim listom na svetu. Prva številka je izšla leta 1919. List je na veljavi hitro pridobil. V njem so priobčevali svoje razprave o raziskovanjih čebel in praktičnih izkušnjah ugledni znanstveniki iz najrazličnejših dežel, največ prispevkov pa je izviralo izpod marljivega peresa urednika samega. Še danes predstavljajo izišli letniki te znamenite revije neizčrpno zakladnico čebelarskega znanja in so ponos vsake čebelarске knjižnice. Leta 1944 je Armbrusterju sovražni režim izdajanje lista prepovedal, znova pa je začel »Archiv« izhajati v obliki zbornika leta 1948 in izhaja še danes.

Končno se spomnimo še Borcherta in Morgenthalerja. Ker imamo o njiju življenju le borne podatke, samo nekaj besed o njiju delu na čebelarskem področju. Oba sta se na tem področju ozko opredelila in se ukvarjala v prvi vrsti z boleznimi čebel. Nanja odpade precej zaslug, da je ta posebna čebelarska panoga v zadnjih letih tako napredovala in da moremo tako uspešno nastopati tudi proti najbolj zavrtnim čebeljim boleznim, kot so huda gniloba, pršičavost in nose mavost. Oba sta že upokojena, toda oba še vedno požrtvovalno sodelujeta s čebelarji ter jim pomagata z nasveti in dejanji, kadar koli grozi njihovim varovankam nevarnost iz mikrokosmosa.

Dr. Otto Morgenthaler je prišel po končanih univerzitetnih študijah kot neizkušen mikrobiolog na Raziskovalni zavod za mlekarско gospodarstvo v Liebefeld pri Bernu. Predstojnik zavoda je bil profesor Burri, ki je prav tedaj domala istočasno kot v Ameriki White odkril povzročitelja hude gnilobe. To je bilo povod številnim raziskavam bolezní, ki je tedaj v Švici naravnost okrutno razsajala v čebelnjakih. Mladi in dela željni biolog je našel ob mikroskopu polno zaposlitev. Kmalu so sledile razprave, ki so se odlikovale po svoji temeljitosti in znanstveni neoporečnosti. Z njimi je

Morgenthaler zaslovel po vsem svetu. Kasneje se je z isto vnemo vrgel tudi na druge čebelje bolezni in svoje izsledke sproti objavljaj v Schweizerische Bienenzeitung (Švicarski čebelarški časnik). Ker je prihajalo na zavod iz okuženih čebelnjakov čedalje več vzorcev za to ali ono boleznijo umrlih čebel, se je kmalu pokazala potreba po ustanovitvi samostojnega oddelka za čebelarške raziskave. Vodstvo tega oddelka je prevzel Morgenthaler, ki ga je sčasoma tako izpopolnil, da je veljal za eno najbolj urejenih čebelarških ustanov daleč izven švicarskih meja. V Liebefeld so vsako leto prihajali na specializacijo znanstveniki iz raznih dežel, ki so ta dobri glas ustanove še bolj utrdili. Še danes delujeta v Liebefeldu njegova učenca Fyg in Ana Maurizio, ki uživata kot čebelarška strokovnjaka svetovni sloves.

Po smrti Leuenbergerja, dolgoletnega predsednika »Društva nemškošvicarskih prijateljev čebel«, je postal Morgenthaler njegov naslednik. Z vodstvom te vzorne švicarske čebelarške organizacije je padlo na njegova pleča tudi uredništvo lista Schweizerische Bienenzeitung. S tem je list mnogo pridobil. Njegovi članki in članki njegovih učencev, ki jih je pritegnil k sodelovanju, so ga dvignili na raven svetovne atrakcije. Še večje zanimanje pa so vzbudili zvezki, ki so pod njegovim uredništvom izhajali kot priloge strokovnega glasila in znanstveno obravnavali razne čebelarške probleme.

Toda Morgenthaler se ni izkazal kot dober organizator samo doma, temveč tudi med inozemskimi čebelarji. Ustanovil je mednarodno čebelarško organizacijo Apimondia in jo več let nepretrgoma vodil kot generalni sekretar. Kadar je predaval ali debatiral na mednarodnem čebelarškem kongresu, so njegovi tehtni besedi prisluhnili vsi udeleženci z največjim zanimanjem. Sedaj se je umaknil v zasluženi pokoj in živi v lični hišici v Talbrünnliju nedaleč od Berna. Na čebelarški zavod v Liebefeld pa prihaja skoraj vsak dan, da pokramlja s svojimi nekdanjimi sodelavci o čebelicah, v katere ni nič manj zaverovan kakor tedaj, ko je na zavodu nastopil svojo znanstveno kariero.

Dr. Alfred Borchert je po poklicu živinozdravnik. Toda kakor Morgenthaler se je sčasoma tudi on popolnoma posvetil raziskovanju čebeljih bolezni. Dosegel je čast vladnega svetnika in postal član Državnega biološkega zavoda za kmetijstvo in gozdarstvo v Dahlemu pri Berlinu. Kot redni profesor je deloval dolgo vrsto let na veterinarski fakulteti univerze v Berlinu. Napisal je več knjig, med katerimi je morda najbolj znana knjiga o čebeljih boleznih z nemškim naslovom Krankheiten der Honigbiene. Izšla je po vojni že v šesti izdaji, ob vsaki izdaji z novimi izpopolnitvami. Ko so po vojni prevzeli v Nemški demokratični republiki varstvo nad zdravjem čebel veterinarji (v Švici pripada varstvena služba še vedno preglednikom, ki jih usposablja za ta posel čebelarška organizacija na svojih tečajih), je napisal zanje skromno, a dovolj temeljito knjižico Bienenzucht und Bekämpfung von Bienenkrankheiten (Čebelarstvo in zatiranje čebeljih bolezni). Upokojen je bil v novi državi kot direktor inštituta za veterinarsko-medicinsko patologijo Humboldtove univerze v Berlinu. Z upokojitvijo pa se čebelam ni odpovedal. Na čebelarškem zavodu Hohen-Neuendorf si je zagotovil mesto, s katerega bo kot vodja »Kolektiva za čebeljo patologijo« še nadalje nudil svojo dragoceno pomoč čebelarjem ter jih podpiral pri njihovih prizadevanjih za napredek v čebelarstvu s svojim obsežnim znanjem in bogatimi izkušnjami.

OB STOLETNICI ROJSTVA IVANA JURANČIČA

STANE MIHELIC

Prav ta mesec, t. j. 6. decembra 1961 je poteklo 100 let, ko se je rodil pri Sv. Andražu v Slovenskih goricah Ivan Jurančič, kasnejši znameniti slovenski čebelar, čebelarški potovalni učitelj, pisatelj in organizator. Enorazredno ljudsko šolo je obiskoval v rojstni vasi, nato pa so ga leta 1875 vpisali v ptujsko gimnazijo. Zaradi težkih gospodarskih in družinskih razmer doma (pogorela je hiša, umrl mu je oče), je dokončal le dva razreda gimnazije, nato pa se je vrnil domov, kjer se je učil godbe. Od leta 1881—1884 je služil vojsko. Leta 1885 se je priženil v Studence pri Sv. Antonu v Slovenskih goricah. Na novem domu je našel šest panjev čebel, ki so ga tako rekoč napravili za čebelarja. Sam pravi: »Zdaj šele kot sam svoj gospodar sem začel prav študirati: vsako čebelarstvo knjigo, ki sem jo iztaknil, sem kupil, naročil časnik za časnikom. V tisti dobi je v ta kraj prišla vest o panjih s premakljivim delom. Hitro sem jih dal delati deset, deloma po Sumperjevi knjigi deloma po svoji fantaziji. A niso mi ugajali; predelal sem jih in potem začel sam delati nove po Dzierzonovi knjigi. To je bil povod, da sem se pri tem precej dobro navadil mizarstva ter v teku let do svetovne vojske naredil na tisoče panjev, veliko število manjših in deset velikih paviljonov (t. j. čebelnjakov).«

Ivan Jurančič v sedemdesetem letu
svojega življenja

Jurančiča pa je gnala želja po čebelarstvu znanju še naprej. Leta 1902 je končal z uspehom glavni tečaj za čebelarstvo učitelje na čebelarški šoli na Dunaju, leta 1905 pa prav tam tečaj za mikroskopiranje. Tako pridobljenega znanja pa ni zaklepal vase, ne, naravnost razdajal ga je. Že v Slovenskem čebelarju in sadjarju 1887—1888 je pet njegovih člankov, v Slovenskem čebelarju okoli 130, nekaj pa tudi v drugih časnikih in kolektarjih. Udeležil se je čebelarstvenih razstav na Dunaju, v Ptuj, Leobnu, Gradcu, Celju in v Ljubljani; na teh je sodeloval ne le kot razstavljavec, ampak tudi kot organizator. Dokaz njegovega neutrudnega dela so častne diplome, zlate in srebrne kolajne ter pohvale, ki jih je prejemal. Leta 1903 je postal potovalni učitelj Čebelarstva društva Spodnje Štajerske, od leta 1923 pa je opravljal po nalogu župana mariborske oblasti službo honorarnega potovalnega učitelja za čebelarstvo na Štajerskem in v Slovenski krajini.

Zavedajoč se, kako revna je slovenska čebelarska književnost, se je z veliko vnemo lotil pisanja čebelarskega učbenika. Leta 1888 je rokopis »Čebeloreja, kratak in lahkomuven navod k umnemu čebelarstvu« predložil Mohorjevi družbi v Celovcu z željo, da ga natisne. Rokopis je dobil v oceno »neki župnik na Koroškem«, ki pravi, da je Jurančičeva knjiga »izvrstna posebno za začetnike«, da pa se je bati, »da bo knjiga preobširna. Bučelarji (namreč) preradi čebeljajo in kramljajo in začetniki lahko zavoljo preveč dreves gore nò vidijo. Zavolj veliko podob bo morda tudi knjiga predraga. Pa naj toliko več Slovencem blagruje, kolikor bolj obširna in draga da je«.

Iz korespondence, ki je tekla med Jurančičem in tajnikom Mohorjeve družbe Ivanom Hutterjem od 1888—1892 je razvidno, da je bila v resnici obširnost rokopisa poglavitni vzrok, da je Mohorjeva družba ni izdala. Jurančič pa ni hotel kljub priporočilom rokopisa krajšati. Tako je delo ostalo nenatisnjeno.

Vsebina Jurančičeve »Čebeloreje« je razdeljena na osem odsekov v naslednjem vrstnem redu: I. Narava čebelina; II. Čebelno stanovanje; III. O čebelnej pomnožitvi; IV. Daljno ravnanje s čebelnimi panji; V. O prezimovanju; VI. Čebele spomladi; VII. Čebelam škodljive stvari; VIII. Spravljanje pridelkov. Spremaj je še »Uvod« in zadaj »Konec«. Razen tega je rokopis opremljen z mnogimi, zelo lepo izdelanimi risbami, ki kažejo, da je bil Jurančič tudi spreten risar.

Ne da bi se spuščali v nadrobno analizo rokopisa, moramo reči, da je Jurančičeva knjiga plod neutrudnega in strastnega ljubitelja čebel, kajti le človek izredne volje se je sicer s povprečno izobrazbo mogel lotiti tako velikega teksta, ki ga odlikuje poznavanje sodobne čebelarske teorije in prakse, prikupen način podajanja, lep jezik in dognana čebelarska terminologija. Čeprav je bila knjiga napisana predvsem za štajerske čebelarske razmere, bi njena izdaja mnogo koristila vsemu slovenskemu čebelarstvu. Velika škoda je, da ni izšla in obogatila našo tedanjo dokaj skromno književnost. Ta primanjkljaj je izpopolnil šele skoro 20 let kasneje Lakmayerjev »Umni čebelar«, ki ga je kljub vsaj taki obširnosti, kot je bila Jurančičeva »Čebeloreja«, izdala Mohorjeva družba v letih 1907—1908. Sklepali bi po tem, da navsezadnje le ni bil edini vzrok zavrnitve Jurančičevega rokopisa njegova obsežnost, ampak še kaj, česar ne vemo.

Po poskusih čebelarjenja v Sumperjevih, Dzierzonovih in drugih panjih se je Jurančič slednjič odločil za dunajski panj, v katerem je čebelaril vse do svoje smrti 1935. leta. Ta panj se je po njegovi zaslugi zelo razširil po Štajerskem, tako da je prevladoval. Tudi potem, ko je Slovenski čebelar začel delati močno propagando za Žnideršičev panj, je Jurančič vztrajal pri svojem, ker ni mogel zavreči tega, kar je sam s trudom ustvaril in izpopolnil. Vse to, kakor tudi njegova nepopustljivost do Mohorjeve družbe kaže, da je bil Jurančič človek, ki je trdno veroval v svoje delo in se znal za svoje prepričanje tudi bojevati.

Slovenci moramo biti hvaležni Ivanu Jurančiču ne le za to, kar je storil za naše čebelarstvo, ampak tudi zavoljo tega, ker je s svojim požrtvovalnim delom v času najhujše germanizacije budil med štajerskim ljudstvom slovensko narodno zavest.

NAŠI ULJNJAKI

(Nadaljevanje in konec)

FRANC GUNA

Panji so vloženi le v prednjo steno čebelnjaka, kar je gotovo najbolj primerno; čebele se tudi manj ropajo med sabo, če je vse v eni fronti. Čebele, ti sončni ptički svetega Ambroža res le od sonca žive. Brez sonca otrpnejo ali celo pomró, a otrple spet oživi le sonce. Posebno v zgodnji pomladi ali ob rosnih jutrih na ajdovem pasišču je zanje izredno dragocen sleherni sončni žarek, ki posije na panjevo končnico. Tega se čebelarji dobro zavedajo in mnogi mislijo na to, kako bi zagotovili čebelam čim več sonca, da jih zjutraj budi, v hladu pa ogreva. Ta ali oni je že razmišljal, kako bi uljnjak čez dan sukal za soncem, kot se obračajo za njim nekatere rože. Ideja ni slaba, še več pa bi bil vreden izum! Ker pa tega še ne bomo tako kmalu pogruntali, se bomo držali preizkušenega pravila: Uljnjak bodi s pročeljem obrnjen proti soncu ob enajsti uri! So pač dopoldanske ure za bero posebno važne. Bolj proti jugu že ni več tako dobro, kaj dosti bolj proti vzhodu pa tudi ne. Tu posebno krepko drži pregovor: Sreda — zlata skleda.

Kakor hitro pa smo se odločili za to najboljšo smer, sta obe stranski steni za čebelji izlet izključeni, zakaj ena bi vodila proti vzhodu, a druga proti zahodu, kar pa je mnogo slabše. To smem trditi tudi na podlagi lastnih izkušenj. Razlika med idealno čelno smerjo in stranskima smerema je tolika, da je ne morem nikoli dovolj poudariti.

Prav zato pa imamo večinoma le enostranske podolgovate uljnjake, katerih dolžina se ravna po planirani kapaciteti, to je po številu panjev, ki jih mislimo imeti. Upravičena izjema bi bili le provizorični uljnjaki na toplih poletnih pasiščih, ko ob kaki kostanjevi ali hojevi paši res že navsezgodaj hrumi po zraku, še preden posije sonce. Druga, a že dosti manj utemeljena izjema so okrasni paviljoni, kjer hočemo s panji v stranskih stenah poudariti živahnost čebeljega vrvenja in povzdigniti slikovitost uljnjaka. Različni panji ob stranskih stenah, ogljih ali kotih so tudi lepa dekoracija, a vse to gre na račun donosa, ki se pri tem relativno manjša.

Res pa so dvostranski ali trostranski uljnjaki morda bolj ekonomski glede na zasedeno parcelo in glede na porabo gradbenega gradiva. Saj spraviš na približno enak prostor enkrat ali dvakrat toliko panjev. Stranski steni ne zahtevata opaža, ker sta — kakor pročelje tudi ti dve »zazidani« s panji. Najugodnejši bi bil — če se kdo za ta način odloči — bolj kvadratast floris, ker nam dá pri najmanjšem obsegu največjo kvadraturo; uljnjak bi bil torej tudi na znotraj precej prostoren. Neugodno pri večstranskih uljnjakih pa je, da ostaneta eden ali dva kota neizkoriščena. Če se hočeš temu izogniti, moraš vzeti drugačen floris, kar pa te prisili k bolj komplicirani in dražji konstrukciji. Pa še s tem si mrtvi prostor le izločil, nisi ga pa izkoristil; mrtve notranje kote si samo spremenil v mrtve zunanje kote.

Precej dobro se dajo naši panji namestiti v dve nasprotni podolžni steni, kar pa pride v poštev spet le pri premičnem uljnjaku na poletnem pasišču.

Dve steni torej izpolniš s panji, malenkostni ostanek pa porabiš na eni strani za vrata, na nasprotni strani pa za okno. Za opaž bo treba potem le malo lesa.

Kranjiče so zlagali v ulnjaku na police ali pa na nosilne late, tako da jih je bilo mogoče okrog in okrog zapažiti. Vsak čas si lahko panj potegnil ven kot predalček iz omare. Pri žnideršičih to vprašanje ni enotno rešeno; večinoma jih zlagajo brez polic v tri vrste drugo na drugo. Če so dovolj enotne mere, se kar lepo skladajo in se pozimi dobro grejejo med sabo. Nerodno pa je, če je slučajno treba izpuliti posamezen panj iz srednje ali celo iz spodnje vrste. Nekateri imajo rajši police, s čimer pa se zgornja vrsta panjev znatno dvigne v težje dosegljivo višino. Zato puščajo pod polico le ozek presledek, ki pa ga je težko tako zapažiti, da pozimi ne bi pihalo skozenj v ulnjak. Vsaka dobra stvar ima pač tudi svojo senčno plat. Kljub vsemu naj bi bila vendarle spodnja vrsta vsaj za 15—20 cm dvignjena od hladnih tal.

Stari ulnjaki so bili menda kar vsi po vrsti brez oken; jih najbrž tudi niso dosti pogrešali. Edina svetloba je prihajala pri odprtih vratih, kar pa je za opravljanje kranjičev kar zadostovalo. Danes hočemo imeti svetle uljnake! To zahtevajo vsa mnogotera opravila v sodobnem čebelarstvu. Ulnjak naj bi imel tri velika okna: eno v zadnji steni, v vsaki stranski steni pa po eno. (Če seveda ne zavzamejo ene stranske stene vrata.) Daljši enostranski ulnjaki pa zahtevajo v zadnji steni vsekakor več oken. Zasteklitev se mi ne zdi za ulnjak tako nujna in priprava kot lesena polkna (lopute), s katerimi se okno dobro zapre, poleti pa se z njimi vzdržuje tudi prijeten hlad v notranjščini ulnjaka.

Ta okna lahko potem uporabljáš različno. Pri usajanju rojev je posebno učinkovita direktna svetloba od zadaj, ker ti najhitreje prežene čebele s sipalnika v panj. Ko pri odvzemanju medu ometaš čebele s satja, pa ti bolje služi okno na tvoji desni, ki lepo vleče čebele nase, da se ti ne zaletavajo v obraz. Prav v tem oknu naj bo begalnica, ki ti zelo olajša tako delo. To je naprava, ki je ne morem nikoli dovolj prehvaliti in se res izplača. Čebele hitro odvajajo iz notranjosti, zunanji pa popolnoma zabrani vstop v ulnjak. Polkna v ostalih oknih so medtem zaprta. S tem dosežeš, da čebele ne križarijo po ulnjaku in te ne nadlegujejo pri delu, temveč odletavajo naravnost v pravo smer.

Zelo pa motijo kake morebitne odprtine v pročelju ulnjaka, kar pri nas ni redek primer. Poleti in zlasti jeseni silijo skozi nje čebele, pozimi pa veter in sneg. Svetloba s te strani te pri delu samo slepi; panj, ki si ga odprl, da ga pregledaš, pa je v senci ali celo v temi. Take odprtine je treba založiti s panji ali opažiti z deskami.

Tla v ulnjaku so navadno lesena; to je topel tlak, le ob hoji nekoliko ropota. V novejšem času postavljajo nekateri svoje stalne uljnake na gladko betonsko ploščo, ki potem dobro služi tudi kot tlak. Da se lepo pometati in čistiti, le mrzel je, tako za padajoče mladice kot za čebelarjeve podplate. Nobeno razkožje ne bi bilo, če bi si zato čebelar privoščil kako gladko sodobno preprogo — stragolo, podolit ali kaj podobnega, kar se da po potrebi tudi lepo umiti. Ulnjak bi s tem gotovo pridobil.

Soliden uljnjak ni brez stropa. Ličen strop naredi njegovo notranjščino svetlejšo in dosti bolj prijazno, obenem pa varuje čebele, da se ne izgublajo v mračnem podstrešju. Pa tudi podstrešje samo nam tako več zaleže. Prostorno podstrešje s podom je v sodobnem čebelarstvu shramba, ki jo čebelar nujno potrebuje, da tam odlaga razne predmete: poleti velike množine slamnic, plastja časopisnega papirja, ločilne deske in podobno, pozimi pa ujemalnike, prestrezala, sipalnice, kozice, stojala, sončne topilnike, rezervne panje, satnike, nosila za panje in še mnogo drugega. Nikakor pa ne sme biti podstrešje ropotarnica, kamor bi odmetaval vso nerabno starino od polomljenega kolovrata do razcefrane rdeče marele. Kot v spodnjem delu uljnjaka, naj vlada red tudi na podstrešju! V takem uljnjaku potem z veseljem delaš in se v njem res ugodno počutiš.

Občutna napaka pa je, če je uljnjak prenizek, da ti strop tako rekoč pritiska na glavo. Zgornjo vrsto žnideršičev v takem primeru zelo težko opravljaš in si primoran, da stopiš na kak podstavek. Saj se potem niti vzravnati ne moreš! Preudaren čebelar bo zato že pred gradnjo planiral zadostno višino. Ni pretirano, če pri večjih uljnjakih (nad 30 žnideršičev) doseže sleme višino 4 m. Tako bosta strop in podstrešje dovolj visoka, a tudi streha bo dosti nagnjena.

Prav taka, če ne še večja napaka uljnjaka je premajhna globina. Cesto naletiš na uljnjak, ki nima za panji niti meter prostora. Kako se boš pa obračal v taki tesnobi z žnideršičem v rokah, ko se še sam komaj zasučeš? Res, da notranja prostornost pridobi tudi z dolžino, toda kar je za panji manj kot en meter, ni nič. Udobna globina bi bila 1,50 do 2 m. To je posebno važno za manjše uljnjake, kjer dolžina le malo doprinese k prostornosti. Ne gre samo za to, koliko panjev boš stlačil v uljnjak, temveč gre zlasti za nujne pogoje, pod katerimi jih boš lahko opravljal z uspehom. A tudi z užitkom! Nikakor pa ne more biti užitek, če si se ujel v skrinjo, kjer kvečjemu še lahko s prstom pomigneš ali žalostno zastokaš. In če te končno še kaka srboritka pošteno useka, recimo prav pod nos — saj niti poskakovati nimaš kje!

Danes imamo po Sloveniji poleg lepega števila tipičnih uljnjakov srednje velikosti tudi nekaj impozantnih uljnjakov, ki vzbujajo pozornost zlasti še s svojo čedno zunanostjo. To vidiš že iz fotografskih posnetkov v »Čebelarju« in v naših novejših čebelarskih knjigah. Marsikateri od teh uljnjakov je kakor mala vila, druge pa bi morda lahko primerjal z weekend hišicami. Saj bi prostoren uljnjak marsikomu poleti tudi res lahko dobro služil v ta namen. Iz listanja po knjigah so se mi med drugimi vtisnili v spomin Ambrožičev uljnjak v Mojstrani, Strgarjev v Bohinju, več žnideršičevih, posebno pa Kalanov na Poljanah in Bukovčev na Prulah v Ljubljani. Zadnja dva sem videl tudi поблиže. Zelo »lušten« je gotovo Rožmanov uljnjak, ki ga gledam v »Sodobnem čebelarstvu«; da bi se le držal! Srce me namreč boli, kadarkoli slišim, kako včasih ta ali oni krasni naš uljnjak zadremlje, zaspi in naposled izdihne. Menda vendar ne bo res, kar pravijo, da z gospodarjem navadno pomro tudi čebele. Naj torej žive naši čebelarji!

Zelo razveseljivo pa je, da današnji slovenski čebelarji pri gradnji svojih uljnjakov ne gledajo samo na praktičnost, temveč kažejo poleg iznajdljivosti in izvirnosti tudi smisel in čut za lepo oblikovano zunanje lice.

Saj lep ulnjak ni le kras vrta ali ponos lastnika, temveč tudi čast naše zemlje. Taki čebelarji so prav gotovo vredni predniki, ki so nam ohranili in pustili tako bogate tradicije.

*

Da pa bo slika življenja ob naših ulnjakih popolnejša in čim bolj realna, naj dodam še tale epilog, dasi brenkam z njim nekoliko na romantično trubadursko struno!

Rekli smo, da je ulnjak čebelarjev najljubši kotichek. Da — nekaterim je tako privlačen, da bi bili najrajši podnevi in ponoči notri — in niso redki, ki poleg omare, mize in stola še vedno najdejo v ulnjaku kak kot tudi za posteljo. Razumem. Kako prijetno je, n. pr., spati na senu, ko ti blagodejni dežek škreblija svojo pesem na streho kozolca ali skednja. Še vse lepša pa je uspavanka drobnih brenčelic, ki ti skozi črno-zasedene okenske mrežice brundajo na uho svojo, kakor šum slapa polno melodijo. Kako hrumi in brni v srebrno mesečino, dokler se doneči večerni fortissimo ne upokoji ob rosnem hladu v rahli jutranji piano!

Zato pa jim tudi ne manjka vasovalcev; najbrž jih imajo še več, kot si mislimo. Eden takih je bil naš prijatelj Matevž. Naj mu bo na tem mestu ohranjen lep spomin! Kadar smo imeli predavanje v njegovem ulnjaku, smo opazili, da stoji postelja na trati pod tepko. Vedeli smo: za danes jo je umaknil, da nam v ulnjaku napravi več prostora. Četudi se je s svojo blago ženko vedno lepo razumel, je vendar najraje in najslaje zaspal pri čebelicah.

Pa naj vam povem še o Janezu! Ta je v ulnjaku kuhan in pečen. Posebno rad pa se zateče vanj, kadar pride navzkriž s svojo težjo polovičko Metko. Tam se zabunka in vztraja pri zaklenjenih durih podnevi in ponoči, dokler tretjega dne nekdo ne potrka. Ima pa seveda tudi Janez v ulnjaku posteljo — kako naj sicer vztraja kar tri dni in tri noči! Trka torej in trka, Janez pa, kakor da ga ni in ni. Spet trkanje, vztrajno trkanje, trkanje brez konca... »Kdo je?« zagodrnja Janez, ko vidi, da prej ne bo miru. — »Jaz,« se mehko oglasi zunaj. — Janez pa spet, kakor da ne pozna glasu: »Kdo — jaz?« — »Jaz, jaz — Metka. No, Janez, odpri! Samo odpri mi!«

Tega pa ji seveda Janez ne more odreči — zdaj, ko ga je že razkrinkala. Je bil pa tudi njen glas tako mehek in mil, da se mu ni mogel več upirati. »No, kaj pa hočeš?« je zadirčno zabrundal v tla, ko je vstopila. A kaj, ko je bila trdnjava s tem že minirana. »Nič — samo pogledat sem prišla, če se v ulnjaku tudi tako grdo držiš kot v hiši,« je pojasnila nedolžno.

Tako je trdnjava zletela v zrak, zakaj Janez je imel smolo kakor vedno: spet mu je ušlo na smeh, ravno ko bi se bil rad še posebno grdo držal. Kar na lepem je bil pohleven in voljan kot ostrizen koštrunček. Rad ali nerad se je spet pobotal kakor že tolikokrat prej.

Tako je kujavemu Janezu in trdovratni Metki ulnjak tempelj sprave, kjer slovesno krpata svoje zakonske vezi, kadarkoli preti nevarnost, da se v duhu današnjega časa zrahljajo ali celó potrgajo. Lepa pesem, ob kateri pa se, sicer polagoma, a z veliko gotovostjo, bližata srebrnemu jubileju! Nič čudnega torej, če sta si ob tako ostrih konfliktih zagotovila že kar lep roj mladih čebelarčkov. To bodo še gradili ulnjake po lepi slovenski zemlji!

RAZSTAVA POSLIKANIH PANJSKIH KONČNIC

BOGO TEPLY, RAVNATELJ POKRAJINSKEGA MUZEJA V MARIBORU

Mariborčane, posebno pa čebelarje iz mesta in okolice, je iznenadila razstava panjskih končnic, ki jo je priredil Pokrajinski muzej v Mariboru v spodnjih prostorih Umetnostne galerije v Strossmayerjevi ulici. Razstavo je odprl 2. oktobra zvečer ravnatelj Bogo Teply, ki je številnim obiskovalcem pojasnil namen te prireditve ter poučno in duhopito raztolmačil razne motive na panjskih končnicah. Predavanje je ponovil v nedeljo 15. istega meseca dopoldne. Ker je bila razstava odprta do 23. oktobra, so imeli čebelarji dovolj prilike, da so si jo ogledali. Pokrajinski muzej je s tem napravil čebelarjem mariborske okolice veliko uslugo, obenem pa je opozoril nečebelarje na umetniško in zgodovinsko vrednost panjskih končnic. O razstavi prinašamo izpod peresa ravnatelja Teplyja kratko poročilo.

Mariborski Pokrajinski muzej je priredil v okviru V. kulturne revije v času od 3. do 23. oktobra 1961 v Mariboru razstavo *poslikanih panjskih končnic ali čelnic*, kakor jih imenujejo naši Korošci. Za tako razstavo se je muzej odločil iz več vzrokov. Predvsem so poslikane panjske končnice res samo slovenske, saj te zvrsti ljudske umetnosti ne pozna noben drug narod, razen tega odražajo podobe na panjih življenje, mišljenje, čustvovanje, domiselnost, pa tudi humor našega kmečkega človeka v 19. stoletju, torej v dobi, ki je spričo moderne tehnizacije že za nami. Končno smo se odločili za to razstavo še zategadelj, ker je Mariborčanom ta zvrst ljudske umetnosti večinoma neznana, saj so gojili v Slovenskih goricah, na Dravskem polju in v Halozah čebele v koših, spletenih iz slame; v severovzhodni Sloveniji so poslikane panjske končnice znane samo v koroškem kotu in v gornji Savinjski dolini. In prav Mariborčanom smo hoteli pokazati to ljudsko galerijo slik.

Za razstavo smo zbrali 210 končnic. Z velikim razumevanjem so nam jih posodili Etnografski muzej v Ljubljani, Čebelarski muzej v Radovljici ter mestna muzeja v Celju in Kranju. Radovljiški muzej nam je poleg končnic posodil tudi panj v obliki Turka, posavski v Brežicah pa panj v obliki Uskoka. S končnicami iz svoje bogate zbirke nam je mnogo pomagal še šolski upravitelj Rudolf Galob iz Mežice. Vsem tem najlepša hvala!

Ko smo zbrali vse gradivo, je bilo treba najprej razmisliti, kako naj končnice razobesimo, da bi se ne poškodovale in da bi bila razstava čim bolj smiselno urejena. Vsako pribijanje z žebli bi končnice seve pokvarilo, zato smo izdelali okvire iz letvic, končnice pa — kakor nam kaže fotografski posnetek — stisnili mednje.

Pri aranžiranju razstave smo se odločili, da razporedimo končnice po temah, ki jih obravnavajo podobe na njih, pri enakem prizoru pa smo upoštevali tudi razne variante. Teme so omejene in zdi se nam, da se nam je posrečilo zajeti skoroda vse. Končnice smo razporedili namreč po naslednjih 19 temah, ki smo jih označili tudi z napisi:

1. *Iz zgodovine* smo razstavili končnice o Kralju Matjažu, Pegamu in Lambergarju, Lutru in Katrici, o raznih vojnah in o kmetu, ki ziblje Francoza.

2. *Socialne motive* nam prikazujejo končnice s prizori o bogatinu in revežu, o skopuškem bogatinu in Smrti, o advokatu, ki molze kravo, za katero se pravdata kmeta.

3. Nekaj končnic nam prikazuje *naselbine*, kakor mesto, vas, grad; te smo prav tako razvrstili v posebni skupini.

4. Vso domačnost dihaajo končnice s *prizori iz domače hiše* (obisk, godovanje, mož in žena pri kosilu, slikar slika ženo).

5. Posebna skupina nam je prikazovala *kmetijska opravila*, kakor oranje, kjer orje sv. Izidor, brananje z ženo, žetev, molžo, pastirsko življenje itd.

6. Razumljivo je, da smo prikazali *čebelarstvo* v posebni skupini, kakor rojenje čebel, čebelarja, ki strelja medveda, ko mu odnaša panj, sv. Joba na gnoju pred ulnjakom kot varuha čebelarjev.

7. V skupini, ki nam prikazuje *obrt*, ima glavno besedo krojač, ki svoje delo slabo opravlja, zaradi česar ga izžene kmet iz hiše, ali pa, ki z delom zmeraj odlašaja, zaradi česar ga preganja polž. Zanimiva je tu tudi vrsta končnic, ki prikazujejo, kako tehtajo krojače s kozlom ali kako veter vrtniči suhljate krojače po zraku. V tej skupini so zastopani tudi drugi podeželski obrtniki, kakor mlinarji, sodarji, šivilje, godci itd.

8. Mnoge končnice nam prikazujejo *promet*, kakor ježo na konju, prevažanje z vozom, bicikel, lokomotivo z vlakom in parnik.

9. Prav zabavna je skupina, ki smo ji dali naslov »*Looske zgodbe in nezgode*«. Ljudski humor si je izposodil predvsem nedeljskega lovca škrica. Vidimo ga, kako beži pred medvedom ali kako od utrujenosti zaspi v gozdu, pa ga obkrožajo živali. Zopet druge čelnice nam kažejo, kako lisica brije lovca, in pa lovčev pogreb v najrazličnejših variantah.

10. Prav tako zabavni so *gostilniški prizori*. Medtem ko je krojač na panjskih končnicah zmeraj suhljat, je gostilničar tako debel, da mora trebuh na kolesu voziti pred seboj. V tej skupini se vrste prizori z ženami, ki vlečejo pijane može za lase iz gostilne domov, ali narobe, prizori s kvartopirci itd. Seveda ne sme manjkati prizor, kjer zapisuje natakarcica gostom s praznimi žepi zapitek s kreda na črno tablo.

11. Posebna skupina je posvečena *zakonskemu stanu* od poroke in poročnega gostovanja do zakonske nezvestobe in tiste dobe, ko prinašajo možje v koših ostarele žene v ženski mlin, da bi jih premlel v mlade.

12. V gornjo skupino bi mogli uvrstiti tudi *ženski boj za moške hlače*. Ker pa je ta boj prikazan v najrazličnejših variantah, smo se odločili za posebno skupino.

13. Zanimivi so prizori iz *živalskega sveta* z mrtvaško ptico, sorško žabo, raznimi eksotičnimi živalmi, z bojem zoper kačo, potem prizori, v katerih nastopa medved kot zobni zdravnik, ali petelin, ki v kočiji pelje lisico.

14. Slovenec se je zmeraj rad spominjal vojaškega življenja, zato prikazuje to življenje mnogo končnic. Razstavili smo jih v posebni skupini z naslovom »*Oj ta vojaški boben*«. Tu vidimo pešake in dragonce lepo izvršene v vrsti, razne borbe, pa tudi take tragične prizore, kakor vojaka, ki vpricho njegova moža zabada ženo.

15. Posebno skupino smo opremili z napisom »*Dobro in zlo*«. Tu vidimo, kako dobre ljudi odnašajo angeli, hudobne pa hudiči ženejo v pekel. Vrste se podobe o pretepih in umorih — vse, kar je burilo nekoč ljudi in kar jim je

dalo snovi za dolge pogovore. Več končnic pa nam pripoveduje o dogodku v Smledniku, kjer je mladi graščak terjal od kmetiča še enkrat dajatev, ki jo je ta že plačal umrlemu graščaku. V stiski se je kmetič pred sodiščem na tihem obrnil do sv. Antona, ki je povzročil, da sta dva hudiča iz pekla — kje drugje kakor v peklu naj bi graščak po smrti bil! — prignala umrlega za pričo. Na koncu skupine pa poleg poslednje sodbe vidimo še božje in hudičevo kraljestvo.

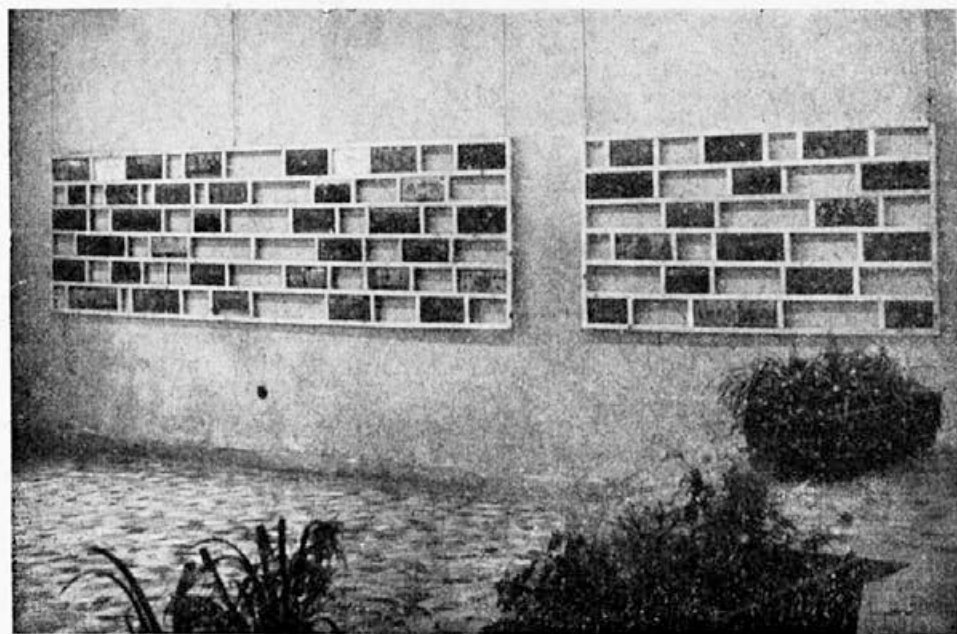
16. Hudič je imel v mišljenju našega ljudstva veliko vlogo, zato nastopa tudi na mnogih končnicah, ki smo jih uvrstili pod naslov »*Hudič in njegova dela*«. Tu vidimo, kako hudič brusi ženski jezik, da bi bil še bolj oster, kako lika ženskam perilo, kako jim odnaša z ognjišča lonec itd.

17. Zanimivi so tudi *motivi iz biblije* zlasti po tem, kakšne prizore so si iz nje izbirali. Predvsem so si naši ljudje živo predstavljali raj in izgon iz njega, vesoljni potop, pijanega Noeta, iz novega testamenta pa poklon treh kraljev in Herodeža, ki mori otroke.

18. Vrsta končnic nam prikazuje razne *svetnike priprošnjike in varuhe*, predvsem sv. Florijana, Martina, Jurija, pa tudi Marijo.

19. Nad vsem življenjem pa kraljuje čas, ki beži in ki se nikoli ne ustavi. Upodobljen je na končnicah z uro, ki jo pogosto straži vojak.

Razstava je dosegla popoln uspeh, saj si jo je ogledalo 4006 obiskovalcev. Zanj so nam bili posebno hvaležni čebelarji, ki so od blizu in daleč prihiteli, da so si jo ogledali. Pa tudi Mariborčani — zlasti še šolska mladina — so bili z njo zadovoljni.

Poslikane panjske končnice na razstavi v Mariboru

MIROSLAV FUREK

Kar nismo mogli verjeti, ko smo zvedeli, da nas je nenadoma za vedno zapustil član čebelarke družine Pobrežje pri Mariboru Miroslav Furek. Umrli je 1. maja 1961. Rodil se je 19. aprila 1898 v Zlatoličju na Dravskem polju. Zaposlen je bil vse

od prve svetovne vojne dalje v železniški delavnici v Mariboru. Zaradi bolezni je moral oditi v predčasni pokoj. Po upokojitvi se je s še večjo vnemo posvetil svojim čebelam. S prihranki si je postavil lep dom, za hišo pa čebelnjak s 24 AZ-panji.

Furek je bil član čebelarke družine Pobrežje od njene ustanovitve pa vse do svoje smrti. Medtem je bil večletni odbornik društva za Maribor in okolico in štiri leta predsednik družine. Kot čebelarški bolezenski izvedenec je skrbel ne le za zdravje svojih čebel, ampak tudi za celotni okoliš družine. Za svoje delo je bil odlikovan z diplomom. Člani čebelarke družine smo mu poklonili lep venec in ga v velikem številu spremili na njegovi zadnji poti. Naj v miru počiva!

RAJKO AUGUSTINČIČ

Dne 28. marca 1961 nas je za vedno zapustil dolgoletni član, odbornik, zaupnik in blagajnik naše družine tovariš Rajko Augustinčič.

Rodil se je v učiteljski družini dne 1. septembra 1896 v Dobju pri Planini (okraj Brežice) ter se tudi sam posvetil

učiteljskemu poklicu. Po končanem učiteljsku v Mariboru leta 1914 je nastopil službo v Bresternici, kjer je začel tudi čebelariti. Nato je služboval v Malečniku pri Mariboru, Lovrencu na Pohorju ter Gorišnici pri Ptuj, kjer je bil upokojen. Po upokojitvi je še zadnjih pet let hono-

rarno poučeval na vajenski šoli v Mariboru. Na vsej svoji dolgi, plodni življenjski poti in v poklicu ni zamudil nobene prilike, da ne bi mladini, kakor tudi nam čebelarjem prikazoval, kako koristne so čebele za naše narodno gospodarstvo. Svoje bogate življenjske izkušnje je nesebično in zanimivo prenašal na vse, ki so ga hoteli poslušati. Na njegovih čebelarških predavanjih, ki jih ni bilo malo, smo vedno mnogo pridobili.

Kako je bil pokojni Rajko Augustinčič priljubljen pri svojih stanovskih tovariših in mladini, je pokazala velika množica ljudi, ki ga je spremljala na zadnji poti. Ohranimo ga v trajnem spominu!

LOVRENC ŽNIDARIČ

Dne 17. IX. 1960 se je poslovil za vedno od nas tovariš Lovrenc Žnidarič. Pokojni je začel čebelariti že v mladih letih. Kmalu si je postavil lep čebelnjak in ga napolnil z večjim številom panjev. Za čebele je zelo skrbel in jih prevažal vsako leto na

razne paše. Čeravno je bil kot posestnik precej zaposlen z raznimi kmečkimi deli, je zmeraj našel zanje dovolj časa. Po prvi svetovni vojni, ko se je ustanovila v Središču podružnica Čebelarkega društva za Slovenijo, je bil med njenimi ustanovitelji. Od takrat je bil zvest naročnik Slovenskega čebelarja. Od ustanovitve prve čebelarke organizacije pa vse do svoje prerane smrti je bil član odbora in gospodar društvenega inventarja. Kako je cenil delo v organizaciji, je videti iz tega, ker ni nikoli manjkal na odborovi seji. Z željo, da bi povečal svoje strokovno znanje, je redno posečal društvena predavanja in tečaje.

Povsod izredno delaven kakor tvoje varovanke čebelice, veder in šaljiv, a z besedo in dejanjem vedno pripravljen za pomoč, tak si bil v življenju in takega te bomo ohranili v trajnem spominu. Tebi, dragi Lovrenc, pa bodi lahka domača zemlja.

KAKO NAPREDUJE ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE ČEBEL

Zavarovanje čebeljih družin proti poginu ali nasilnemu uničenju je pri nas že poznana stvar. Vloga čebelarstva v našem kmetijstvu pri opravljanju rastlin in pridobivanju čebeljih produktov ter stopnja našega čebelarstva so bili razlogi, da je DOZ uvedel poleg zavarovanja domačih živali tudi zavarovanje čebeljih družin. Odnos čebelarjev do te panoge je bil sprva negativen. Znano je, da se čebelarji počasi oprimejo novih stvari. Ta mentaliteta je posledica neprestanega tekmovanja z naravo, posledica hudih let in tveganja sploh, ki spremlja čebelarjenje. Ker je DOZ celotno organizacijo zavarovanja čebeljih družin opiral na čebelarske organizacije, je zavarovanje kaj hitro našlo dober odmev pri čebelarjih. Tako imamo danes zavarovanih dobro četrtino čebeljih družin. Ne smemo pozabiti, da je zavarovanje popolnoma prostovoljno.

Pred nekaj leti je kazalo, da bomo s tesnim sodelovanjem čebelarskih organizacij kaj hitro zajeli vsa čebelarstva v varstvo. Medtem pa so odklonjeni primeri škod, v katerih čebelar ni bil upravičen do odškodnine, povzročili težave. Ker se tudi zavarovanje čebel odvija po posebnem pravilniku, je bilo dokaj godrnjanja pri tistih čebelarjih, ki niso utegnili prebrati zavarovalnih pogojev. V primerih škode, ko je bil čebelar direktno ali indirektno kriv pogina čebelje družine, je zavod izplačilo odškodnine odklonil, med čebelarji pa je ostalo vzdušje nezaupanja.

Zavarovanje se je kljub temu razvijalo po določenem načrtu. Večina čebelarjev je uvidela, da Zavod ščiti njihov fond s tem, da strogo rešuje primere škod v čebelarstvu.

V začetku je veljalo prepričanje, da v naši republiki skoro ni čebeljih bolezní. Zavarovanje je to miselnost popolnoma demantiralo. Pojavile so se vse vrste bolezní, da celo take, ki so bile prej neopažene. Misliti je bilo torej treba na posebno dopolnilno zavarovanje čebel — na zdravstveno zavarovanje.

Tako zavarovanje imamo pri drugih živalih in je popolnoma podobno socialnemu zavarovanju ljudi. Z določenim letnim prispevkom si more čebelar zagotoviti tudi varstvo za primer bolezní čebelje družine.

Pred tremi leti je zavod začel s poskusi te vrste. Značaj bolezní in način zdravljenja čebeljih družin se razlikuje od ustreznega zdravljenja pri ostali živini. O tako imenovani kurativi, ki je jedro zdravstvenega zavarovanja pri ostali živini, ne moremo govoriti pri zdravljenju čebel. Pri tej zvrsti zdravljenja ima preventivno zdravljenje odločilno vlogo. Poskusi so pokazali, da je v našem čebelarstvu povsem mogoče uveljaviti zavarovanje z vključitvijo rizika zdravljenja. Pred izvedbo poskusov smo se posvetovali s čebelarji iz Italije, ki dajejo prednost preventivnemu zdravljenju.

Poskus zdravstvenega zavarovanja čebel smo izvedli v sporazumu s čebelarskim društvom Radovljica in bi naj potekal takole: Večina čebelarjev naj bi bila dolžna zavarovati svoje čebele tudi za primer zdravljenja. Z določenim letnim prispevkom k osnovnemu zavarovanju naj bi se zbral poseben fond za zdravljenje čebel, ki naj bi ga zavod uporabljal tako, da bi po načrtu pregledal čebelje družine in jih v sporazumu s čebelarsko organizacijo tudi preventivno zdravil.

Zavod je na teren poslal svojega veterinarja z mikroskopom. Po vaseh smo organizirali mikroskopski pregled čebel na nose mavost. Tako smo dobili pregledno sliko o stanju bolezní. Čebelarji, katerih čebeljnaki so bili okuženi, so prejeli od društva in zavoda navodila, kako naj zatro bolezen, drugi pa, kako naj se bolezní varujejo. Vemo, kakšni so ukrepi te vrste: močne družine, mlade matice, izmenjava in razkuževanje satja ter preventivno zdravljenje z nose makom. V načrtu je ponoven pregled okuženih čebeljakov in dobava nose mka za zdravljenje čebel. S takimi ukrepi bi bilo mogoče očistiti teren nose mavosti. Postopek proti pršici je bolj preprost, ker ima zavod na razpolago folbeks. Tudi

kuga čebelje zalege ni težak problem, ker ima zavod pravico, da postopa po Temeljnem zakonu o zatiranju kužnih bolezni.

Nobeno delo ne da rezultatov, če ni smotrno opravljeno. Pri zdravstvenem zavarovanju čebel v Radovljici moramo ugotoviti dva pojavi, zaradi katerih smo s poizkusom prenehali. Nadaljevali bomo z njim prihodnje leto. Da je do tega prišlo, so deloma krivi čebelarji, ker se niso držali dogovora. Čebelarstvo ni sklicalo pravočasno sestankov s predstavniki DOZ-a, na katerih bi določili drugi del preventivne akcije. To bi bilo vsekakor potrebno storiti pred jesenskim krmljenjem čebel. V DOZ-u samem pa je med tem časom prišlo do reorganizacije, ki je nadaljevanje poizkusov do neke mere zavrla.

Spomladi okužene čebelnjake bi bilo treba pred zazimljenjem znova pregledati, čebelje družine pa zdraviti. Do sestanka te vrste ni prišlo in bo pač treba zamujeno popraviti pozimi, spomladi pa obnoviti akcijo. Čebelarji vemo, kakšno je gledanje na noseimak kot zdravilo. Eni ga upoštevajo, drugi ne. Gorenjski čebelarji mu zaupajo. Zdravljenje z nosemakom je uspešno, če se izvaja natančno po navodilih. Kot so nekateri predlagali, naj bi zavod porabil za noseimak celotni fond zdravstvenega zavarovanja. Uporabljali naj bi ga pri jesenskem krmljenju vsi čebelarji. Toda tega ni bilo mogoče upoštevati, ker bi bilo to metanje denarja skozi okno. Nosemak tudi ne pomaga, če ni ostalo čebelarstvo v redu. V načrtu in dogovoru med zavodom in čebelarskim društvom je bilo sistematično zdravljenje okuženih čebelnjakov. Vsekakor bo treba zdravstveno zavarovanje na Gorenjskem znova proučiti na skupnem sestanku, ki ga je zavod že predlagal čebelarskemu društvu.

Zdravstveno zavarovanje čebel ni samo važno zaradi osnovne vloge čebelarstva pri opraševanju rastlin, temveč tudi zaradi običutne preobrazbe proizvodnje čebeljih produktov, ki je v teku. Klasično čebelarjenje na med in roje zaostaja. V naprednih čebelarstvih prednjači proizvodnja matičjega mlečka in cvetnega prahu. Zavarovanje čebeljih družin, ki služijo temu namenu, je še mnogo bolj potrebno. Danes se z vzrejo matic ukvarja cela vrsta naprednih čebelarjev. Matice izvažamo na splošno, toda smeli bi jih le popolnoma zdrave. Zavarovanje čebel

pri tem lahko občutno pomaga. Zdravstveno zavarovanje odkriva legla bolezni, ki jih je treba sistematično uničevati. Večkrat je bilo že omenjeno, da je zavarovanje čebel stvar čebelarjev samih. Uspevalo pa bo če bodo imeli dovolj smisla za skupnost (v tem primeru smisla za čebelarsko organizacijo), mero požrtvovalnosti (plačilo premije) in še večjo mero smisla za napredek. Treba je pač prelomiti s starim tradicionalnim gledanjem na čebelarstvo in zavarovanje.

Stane Petelin

REDEK JUBILEJ

Švicarski čebelarji slavijo letos stoletnico obstoja svoje organizacije, ki je bila ustanovljena 1. septembra 1861 v kraju Olten kot »Verein schweizerischer Bienenwirte«. Leta 1921 je dobila sedanje ime »Društvo nemškošvicarskih prijateljev čebel« (Verein deutschschweizerischer Bienenfreunde). Društvo izdaja tudi nam dobro znani list: »Schweizerische Bienenzeitung«.

V 100 letih so se razvile pri društvu razne ustanove, kot n. pr. opazovalne in plemenilne postaje, kontrola medu, pomožna blagajna za nosemo itd. Poučno so vplivali sestanki, tečaji, razstave, obiski čebelnjakov, posebno pa list »Die Blauet«, ki izhaja redno mesečno. Na bakteriološkem zavodu Liebefeld-Bern je poseben oddelek za raziskovanje čebel.

Ustanovnega zbora leta 1861 se je udeležilo 94 čebelarjev iz 15 kantonov. Prvi predsednik Petrus Jakob von Frauenbrunn je list izdajal na svoje stroške. Medtem ko je bilo leta 1874 le 177 članov, je naraslo članstvo do leta 1936 na 18.700. Največ članov — 24.850 je bilo leta 1947, nakar je padlo in doseglo leta 1960 število 18.950. Zaradi uvoza medu iz inozemstva, ki je poceni, in slabih letin je zanimanje za čebelarstvo padlo ter s tem tudi število članstva. Leta 1960 je bilo 17.600 naročnikov lista. Društvo ima 136 sekcij širom po vsej državi.

V dneh 9. in 10. septembra t.l. je bil 83. zbor delegatov v Interlaknu. Sedanji predsednik društva je dr. M. Hunkeler (od leta 1954); prej sta bila predsednika dr. O. Morgenthaler in A. Lehmann.

Slovenski čebelarji čestitamo k redkemu jubileju!

M.

ANKETNI LIST

Ker želi uredniški odbor čim bolj zadovoljiti bralce Slovenskega čebelarja ter dobiti iz njihovih vrst smernice za nadaljnje izdajanje in urejanje našega strokovnega glasila, jih prosimo, da kar najbolj odkrito in po dobrem preudarku odgovore na naslednja vprašanja:

1. Vaše ime, priimek in bivališče
2. V kateri čebelarški družini in društvu ste včlanjeni?
3. Od kdaj čebelarite in koliko panjev imate sedaj?
4. Od kdaj ste naročeni na Slovenskega čebelarja?
5. V katerem razdobju je bil Slovenski čebelar po vašem mnenju najboljši?
6. Kateri članki so vam v zadnjem letniku Slovenskega čebelarja najbolj ugajali?
7. Kateri članki vam v tem letniku niso ugajali?
8. Kakšnim temam naj bi Slovenski čebelar v bodoče posvečal več pozornosti?
9. Kako ste zadovoljni s sedanjimi rubrikami Slovenskega čebelarja (Posvetovalnica, Osmrtnice, Mali kruhek, Naša organizacija, Opazovalnice)?

10. Ali naj katero od teh rubrik spustimo, ali naj uvedemo kakšno novo (katero)?

11. Kakšno je vaše mnenje glede notranje ureditve Slovenskega čebelarja?

12. Ali si želite več slik in kakšnih?

13. Ali ste zadovoljni z zunanjo opremo Slovenskega čebelarja?

14. Ali vam sedanji obseg Slovenskega čebelarja zadostuje?

15. Ali bi se strinjali s povišanjem naročnine, če bi povečali obseg lista?

16. Vaše pripombe glede izhajanja Slovenskega čebelarja

17. Ali se vam zdi prav, da je naročnina na Slovenskega čebelarja povezana s članarino?

18. Ali nameravate kaj prispevati k izboljšanju Slovenskega čebelarja?

19. S kakšnimi članki imate namen sodelovati?

20. Posebne želje in pripombe

Izpolnjeni anketni list odrežite na označenem mestu in ga pošljite najkasneje do 15. januarja 1962 na naslov: Uredniški odbor Slovenskega čebelarja — Ljubljana, Miklošičeva cesta 30! Na vprašanja, o katerih bi se radi širše razpisali, kot dopušča prostor v vprašalni poli, odgovorite na posebnem listu, odgovor pa označite z ustrezno številko vprašanja!

POROČILO ZA OKTOBER

V oktobru je padlo precej dežja, posebno v zahodni Sloveniji. Bilo je od 7 (Pušča-Bistra) do 12 (Rogatec) deževnih dni. Mesec je bil nadpovprečno topel. Nobena naša opazovalnica še ni zaznamovala negativnih temperatur. Čebele so dokaj dobro izletavale in se vračale z obnožino jesenskih cvetlic. Nekateri čebelarji so še vedno dopolnjevali zimske zaloge čebeljih družin. V splošnem jih niso dokončno zazimili, ampak čakajo hladnejših dni. Poraba hrane ni velika (mes. povpreček: 42 dkg).

Breg-Tržič: Dokrmili sem moral 2 do 3 kg na panj.

Žerovnica-Postojna: od 14. do 17. oktobra sem dopolnjeval čebelarim zimsko zalogo. V začetku oktobra so imele še precej zaloge.

Lovrenc na Poh.: Krmili smo v prvi polovici oktobra.

Selnica ob Dravi: Precej družin smo združili, drugim pa smo dokrmili povprečno 3 kg sladkorja na panj. Družine so zdrave. Dne 28. oktobra so močno izletavale.

Svibnik-Črnomelj: Vse panje razen opazovalnega sem imel na resjevi paši na Gorjancih.

Pušča-Bistra: Na Hvaru in Visu je sredi mesca obilno deževalo; če se ne bo ohladilo, je upati na dobro rožmarinovo pašo.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplotina °C	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snežno odejo	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Tržič	—	—	—	— 20	10,3	13	9	—	113
Dražgoše—Šk. Loka	— 10	— 30	—	— 40	8,9	9	9	—	88
Žerovnica—Postojna	—135	—	— 90	— 225	—	19	9	—	92
Rogatec	— 30	— 30	— 30	— 90	11,9	31	12	—	97
Lovrenc na Poh.	— 50	— 60	— 60	— 170	11,2	22	9	—	128
Selnica ob Dravi	— 25	— 20	— 25	— 70	13,2	23	10	—	1 8
Lovrenc na Drav. p.	— 25	— 30	— 30	— 85	11,1	22	9	—	126
Cezanjevci—Ljutomer	—	—	—	— 20	11,5	11	11	—	65
Bučkovci—Videm	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ob Ščavnici	— 20	— 50	— 30	— 100	11,7	19	8	—	109
Prosenjakovci—M. Sobota	— 30	— 20	— 20	— 70	10,4	23	8	—	131
Lendava	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Podtabor—Struge	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svibnik—Črnomelj	— 55	— 60	— 50	— 165	—	14	8	—	94
Pušča—Bistra	— 40	— 30	— 40	— 110	13,7	22	7	—	121
Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Povpreček	—	—	—	— 42,0	—	—	—	—	—

PRAZNOVANJE »DNEVA ČEBELE« V JARENINI

Tudi jareninska čebelarška družina je skupno s kulturnometniškim društvom Jarenina imela v mednarodnem čebelarškem tednu primerno slavlje. Dne 19. novembra je s kulturnim sporedom in družabnim večerom praznovala »Dan čebele«.

V kulturnem delu sta dve »čebelici« deklamirali pristrčni pesmici o čebelah. Moški pevski zbor pa je zapel nekaj lepih slovenskih narodnih in umetnih pesmi. Po nastopu pevskega zbora je tovariš Močnik, predsednik čebelarškega društva Maribor, v svojem govoru orisal zgodovino čebelarstva pri nas na Slovenskem. Govoril je tudi o medu in podaril, kako važen je ta čebelji proizvod v prehrani, zdravilstvu in drugod. Zaključno besedo je imel tovariš Martin Šumenjak, ki se je zahvalil nastopajočim ter želel v drugem delu prireditve, to je v vselem delu vsem udeležencem mnogo zabave. Ob poskočnih polkah in valčkih smo se čebelarji in gostje nato zavrteli ter preživeli nekaj prijetnih uric skupaj. Vzdušje je bilo zelo prijetno in vsak je odnesel s tega slavlja kar najlepše vtise.

Danilo Verdel

KAKSNA BO LETOŠNJA ZIMA?

Po napovedi dr. Manohina bo zima normalna, to se pravi nekoliko mrzlejša, kot so bile zime v zadnjih letih. Te so bile namreč pretopele. Mraz bo nastopil v decembru, še hujši pa v januarju. Obeta se tudi precej snega.

Čebele so se proti koncu novembra večkrat spreletele in so tako pripravljene na daljše razdobje mraza. V februarju pa že lahko upamo na kak sončen dan, ko bodo spraznile svoje blatnike in se znebile nevšečnega bremena, ki se bo v tem času nabral v njih. Dva mesca nepretrganega ždenja v gruči čebelam prav nič ne škoduje, če imajo dovolj hrane, če je ta hrana neoporečna in če so dobro odete.

Na splošno prezimuje letos vsaj pri nas večina panjev na sladkorju. Le čebele nekaterih redkih čebelarjev so brale še kasno jeseni na hoji. Tem bo seveda bolj trda predla in čebelarji naj se pripravijo na neprijetne posledice. Tudi družine, ki so založene pretežno z resjevim medom, se ne bodo spomladi najboljše počutile.

Pričakujemo, da bo normalni zimi sledila normalna pomlad in da bo zato tudi razvoj čebeljih družin dober. Morda pa je le za nami cela vrsta obupnih letin, ki so nas sedaj gnivile. Morda pa nas bo naslednja vendarle vsaj malo nagradila za vso požrtvovalnost, s katero smo se posvečali svojim varovankam, da bi jih pripeljali v boljše čase.

ČEBELARSKO DRUŠTVO ILIRSKA BISTRICA

sporoča vsem svojim članom, da bo imelo redni letni občni zbor v nedeljo 7. januarja 1962 ob 14. uri popoldne v glasbeni šoli v Ilirski Bistrici. Na občni zbor vabi vse čebelarje, če so naši člani ali ne, pa tudi prijatelje čebelarjev in zastopnike lokalnih oblasti.

ČEBELARJI

naročniki Slovenskega čebelarja, ki kljub našim pismenim opominom in opozorilu v 11. številki glasila še sploh niso, ali so le deloma poravnali članarino (naročnino) za leto 1961, naj to zanesljivo store do konca tega leta. S tem si prihranimo stroške in mnogo nepotrebnega dela za nadaljnje opominjanje.

Naročnino za leto 1962 naj poravnajo tako, da bo plačana v celoti vsaj do junija 1962.

ZVEZA IMA NA ZALOGI

stare letnike Slovenskega čebelarja, ki jih oddaja po znižani ceni, in sicer:

nevezani letnik 1949 po	100 din
nevezane letnike 1950, 1951, 1953 in 1954 po	200 din
vezani letnik 1950/1951 v eni knjigi po	400 din
nevezana letnika 1956, 1957 po	400 din
Sodobno čebelarstvo I. del	1350 din
Sodobno čebelarstvo II. del	2800 din
razglednice panjskih končnic po seriji 10 razglednic v originalnem ovitku po	300 din
načrte zlozljivih in stalnih čebelnjakov	od 50 do 100 din
načrt za AŽ-panj	100 din

Pri večjemu naročilu imajo člani znaten popust. Pri odkupu vsaj treh knjig »Sodobno čebelarstvo« 15 %, pri razglednicah od 10 do 100 serij 20 %, nad 100 serij 25 %.

